

Tone Pavček

In spet soline

Žetev

Pod nebesnim obokom
od krša do morskih plitvin,
točno pod božjim bokom,
je kraljestvo solin.

Vejejo čezenj vetrovi
burja, borin, maestral,
a na petolski praosnovi
gre slanica v kristal.

In je čas žetve. Kot verz
ob verzu, stožec ob stožcu
je sol. Svoj slani nadih
čas piše na sončni uri.

A nad vsem vladata bogca
solni Jernej in moj Jurij.

Zgodovina

1

Na hrbtne strani pokrajine,
ki zdi površen se natis,
izpisan burne zgodovine
razkošen je življenjepis.

Zapisovali so ga mnogi,
vanj vtisnili srce, kri, um,
bogati, revni, mili, strogi,
a vse razvel je časa šum.

Vendar od njih, od prapradede
do naših dni, gre ravna pot,
v njej je začrtana beseda,
prehajajoča iz roda v rod,

da vse od zibke do grobov
kristalizira bela sol.

Zgodovina

2

Na teh prostorih se neutrudno
je umnost družila s soljo
in je darove nezamudno
ljudem ponujalo nebo.

Bili so Istri, Benečani,
sinovi teh ubožnih tal,
slanušam in solinam vdani,
da ni jih vstran zvabila dalj.

Stoletja z gavei, paloti
so grebli sol, vsakdanji kruh.
Bil slan je, vroč in le za sproti,

a v letni žar in v mraz pozimi
edini. Dan in noč v družini
je kraljeval kot dobri duh.

Zgodovina

3

Ko je nad njimi bdel gospod Tartini,
vladaril dož jim, prvi Benečan,
k obema so trkljali se cekini,
za druge pa je kruh solin bil slan.

In šla je sol v dežele po Evropi,
z njo slava kavedinov teh solin,
a Benečani, bogatini skopi,
sol otežili s pezo so carin.

Kristali, porojeni s solnih polj,
postali so državni monopol
in s tem za tihotapstvo bolj vabeči.

Številni, ki poklic nespoštovan
gojili so, še danes so sloveči.
Med njimi z Vrha naš Martin Krpan.

Zgodovina

4

Po teh prostranstvih blodi duh
minulih časov. Zdaj kot cezar
odstira staro, zdaj gleduh
za novim zaskrbljen opreza.

V njem je menjav nenehni tok,
v njem vidni so in so prezrti,
je vrisk strasti in jok otrok,
je malo upov, mnogo smrti.

Je stalnica. Ta, ki zaznava
gib vstran, hod v vrh, skrunitev tal,
za enega nič je, za druge postava,
skrinja zaveze, sveti gral.

A dandanašnji vernik vidi,
da tudi duh lahko se spridi.

Slanuše

Rastejo trpke slanuše
na robu plitvih obal
iz slanosti in iz suše,
iz nerodovitnih tal.

Njihova strast je upornost,
rasti, cveteti njih cilj,
a koreninje uborno
zmore premalo sil.

Vseeno vsaka bil biva.
Vseeno v čas grdih suš
grejo slanuše v razcvetje

in mrežnica sramežljiva
svoje razkošno imetje
ponuja za lakoto duš.

Togotnik

Šel je čuden popotnik
na soline sebe iskat
in ga okliče togotnik,
ptiček, polojniku brat:

Zavedi se, bitje človeško
svojih in trav korenin,
polni se z zarjo nebeško,
kot se s soljo kavedin.

Šel je naprej potohodec,
zamaknjen v svoj votli nič.
Zanj se ni zmenil več modrec –
mali togotni ptič,

vendar še dolgo s solin
mu je paral spomin.

Solinske višine

Iz nedoumljivih obnebij
sinja svetloba prši.
K njej vzletajo galebi
in pritlehnost ljudi.

Iz nizkega hoče v višine
človek – Ikar brez kril.
Od nekdanj, od pradavnine
išče v visokem cilj.

A svetloba na solne fonde
lije kot milosten up
in solinarka s smehom Džokonde
spravlja sol sonca na kup.

Zdaj vidim: pod njeno roko
je nizko lahko visoko.

Božji počitek

Na solni transverzali med kanali,
v prepletu zemlje, morja in neba,
v sobivanju človeka in živali,
je svet kot kraj oddiha za boga.

Med čigre in galebe na brežino
se je usedel in je sam prevzet,
ko ogleduje solno pokrajino,
da se mu je vsaj tu posrečil svet.

Breguljčice mu zletajo na ramo
poslušat psalme in mu pet hozano,
polojnik pa se komaj zmeni zanj.

Solinar vidi v njem trpina brata,
solinarka pa jedra in prsata
mu rine gaver v čudodelno dlan.